Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

13 септември 2018 година*

„Преюдициално запитване — Правен режим на предприятията — Борба със забавяне на плащането по търговски сделки — Директива 2011/7/ЕС — Член 6, параграфи 1 и 3 — Възстановяване на разноските по събиране на вземането — Разноски по покани за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането“

По дело C-287/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Okresní soud v Českých Budějovicích (Районен съд Чешке Будейовице, Чешка република) с акт от 10 март 2017 г., постъпил в Съда на 19 май 2017 г., в рамките на производство по дело

Česká pojišťovna a.s.

срещу

WCZ, spol. s r.o.,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: C. Vajda, председател на състава, K. Jürimäe и C. Lycourgos (докладчик), съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Европейската комисия, от Z. Malůšková, M. Patakia и D. Kukovec, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 май 2018 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: чешки.

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграфи 1 и 3 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (ОВ L 48, 2011 г., стр. 1).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Česká pojišťovna a.s. и WCZ, spol. s r.o. относно възстановяването на разноските, които първото дружество е направило за отправените до второто дружество покани за изпълнение поради забавяне на плащането на дължимите от последното застрахователни премии до предявяването на иск за осъждането му да плати тези премии.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 12, 19 и 20 от Директива 2011/7 гласят:

„(12) Забавата на плащане представлява нарушение на договора, което е станало финансово привлекателно за длъжниците в повечето държави членки поради ниските лихви, начислявани за забава, или липсата на такива, и/или бавната процедура на обжалване. Необходими са решителни промени с цел да се създаде култура на плащане в срок, включително като изключването на правото на начисляване на лихви винаги се разглежда като договорно условие или практика, представляващи явна злоупотреба, за да се обърне тази тенденция и подобна практика да бъде обезсърчена. Тези промени следва също да включват въвеждането на специални разпоредби относно сроковете за плащане и обезщетяването на кредиторите за понесените разходи, както и, inter alia, относно това, че следва да се допуска, че изключването на правото на обезщетяване за разноските по събирането представлява явна злоупотреба.

[…]

(19) За да бъде обезсърчена подобна практика, е необходимо справедливо обезщетяване за кредиторите за разноските по събиране, понесени вследствие на забава на плащане. Разноските по събирането следва също да включват възстановяване на административни разходи и обезщетение за вътрешните разноски, понесени вследствие забава на плащане, за което в настоящата директива следва да бъде определена минимална фиксирана сума, която би могла да се натрупва с лихва за забава на плащане. Обезщетението под формата на фиксирана сума следва да има за цел да ограничава административните и вътрешните разноски, свързани със събирането. Обезщетението за разноските по събирането следва да се определя, без да се накърняват националните разпоредби, по силата на които национален съд би могъл да присъди на кредитора допълнителни обезщетения за вреди във връзка със забавата по вина на длъжника.

(20) В допълнение към правото на плащане на фиксирана сума за покриване на вътрешните разноски по събиране, кредиторите също следва да имат право на възстановяването на други разходи, свързани със забава на плащане от страна на длъжник. Тези разходи по-конкретно следва да включват разходите на кредиторите за наемане на адвокат или за използване на услугите на агенция за събиране на вземания“.

4 Член 6 от тази директива, озаглавен „Обезщетяване за разноските по събирането“, предвижда:

„1. Държавите членки следят за това, когато лихвата за забава на плащане стане дължима при търговските сделки в съответствие с член 3 или 4, кредиторът да е в правото си да получи от длъжника като минимум фиксирана сума от 40 EUR.

2. Държавите членки следят за това фиксираната сума, посочена в параграф 1, да е дължима, без да е необходима покана, и да служи за обезщетение за направените от кредитора разноски по събирането.

3. Освен фиксираната сума, посочена в параграф 1, кредиторът има право да иска от длъжника разумно обезщетение за всякакви оставащи разноски по събиране, надвишаващи тази фиксирана сума и понесени вследствие на забава на плащане от страна на длъжника. Те биха могли да включват разноски, понесени, inter alia, вследствие на наемане на адвокат или използване на услугите на агенция за събиране на вземания“.

Чешкото право

5 Член 369, параграф 1, последно изречение от Закон № 513/1991 за приемане на Търговски кодекс, изменен със Закон № 179/2013, предвижда:

„Освен лихвите за забава, кредиторът има право да му бъде възстановена минимална сума от разноските по събиране на вземането в размер и при условия, които се определят с постановление на Министерски съвет“.

6 Съгласно член 3 от Постановление № 351/2013 на Министерски съвет за определяне на размера на лихвите за забава и на разноските за събиране на вземанията, за установяване на възнаграждението на ликвидаторите и на членовете на управителния орган на юридическото лице, назначени от съда, и за уреждане на някои въпроси, свързани с Търговския бюлетин и с публичните регистри на юридическите и физическите лица, данните за доверителните фондове и за действителните собственици:

„В случай на насрещни задължения на търговци […] минималният размер на разноските за събиране на всяко вземане е 1200 [чешки крони (CZK) (около 46 EUR)]“.

7 Член 121, параграф 3 от Закон № 40/1964 за приемане на Граждански кодекс гласи:

„Акцесорни към вземането са лихвите, лихвите за забава, неустойките за забава и разноските за събиране“.

8 Член 142, параграф 1 от Закон № 99/1963 за приемане на Граждански процесуален кодекс предвижда:

„Съдът осъжда загубилата делото страна да възстанови на спечелилата делото страна разноските, необходими за надлежното упражняване или защита на съответното право“.

9 Съгласно член 142а, параграф 1 от посочения кодекс:

„Когато са уважени исканията на ищеца по дело за изпълнение на задължение, ответникът се осъжда да възстанови разноските само ако ищецът е изпратил покана за изпълнение на адреса за връчване или на последния известен адрес на ответника в срок не по-малък от седем дни преди предявяването на иска“.

Фактите по главното производство и преюдициалният въпрос

10 На 7 ноември 2012 г. Česká pojišťovna и WCZ сключват застрахователен договор, който поражда действие от същата дата.

11 С писмо от 10 март 2015 г. Česká pojišťovna уведомява WCZ, че считано от 25 февруари 2015 г., разваля договора поради неплащане на застрахователните премии от WCZ и иска от последното да му изплати дължимите премии за периода от 7 ноември 2014 г. до 25 февруари 2015 г. в размер на 1160 CZK (около 44 EUR). Česká pojišťovna отправя до WCZ общо четири покани за изпълнение, преди да сезира запитващата юрисдикция.

12 Česká pojišťovna иска от тази юрисдикция да осъди WCZ, от една страна, да заплати посочената сума от 1160 CZK (около 44 EUR) ведно със законната лихва за забава за периода от 25 февруари 2015 г. до изплащането на дължимите премии и от друга страна, да възстанови разноските по събиране на вземането му в размер на 1200 CZK (около 46 EUR). Освен това Česká pojišťovna иска WCZ да бъде осъдено да заплати съдебните разноски.

13 Запитващата юрисдикция подчертава, че член 6 от Директива 2011/7 е транспониран с член 3 от Постановление № 351/2013 на Министерски съвет и че съгласно чешкото право акцесорни към вземането са лихвите, лихвите за забава и разноските за събиране на вземането.

14 След като констатира, че националното право задължава съдилищата да признават за съдебни разноски разноските по една-единствена покана за изпълнение, изпратена на ответника преди предявяването на съдебен иск, запитващата юрисдикция иска да установи дали освен произтичащото от член 6 от Директива 2011/7 обезщетение за разноските по събиране под формата на фиксирана сума трябва да бъде присъдено и обезщетение за разноските за покана за изпълнение в съответствие с националното процесуално право. Тази юрисдикция всъщност отбелязва, че съгласно съображение 19 от посочената директива обезщетението по член 6 от нея под формата на фиксирана сума трябва да покрие именно разноските на кредитора за покана за изпълнение. Според нея, ако бъде присъдено обезщетение едновременно въз основа на посочения член 6 и на националното процесуално право, това би позволило на ищеца да получи два пъти едно и също обезщетение.

15 Този въпрос е от основно значение за висящото пред запитващата юрисдикция дело, тъй като Česká pojišťovna иска да му бъде присъдено обезщетение с фиксиран размер от 1200 CZK (около 46 EUR) съгласно член 3 от Постановление № 351/2013 на Министерски съвет и член 6 от Директива 2011/7, както и обезщетение за разноските за процесуално представителство, включително тези за покана за изпълнение преди предявяването на иска, съгласно националното право.

16 При това положение Okresní soud v Českých Budějovicích (Районен съд Чешке Будейовице, Чешка република) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 6, параграфи 1 и 3 от Директива 2011/7[…] да се тълкува в смисъл, че изисква от съда, ако уважи исканията на ищеца по спор във връзка със събирането на вземане по търговска сделка по смисъла на член 3 или член 4 от посочената директива, да му присъди сумата от 40 EUR (или еквивалента в местна валута) и съдебните разноски, включително разноските за покана за изпълнение до ответника преди предявяването на иска, в съответния размер съгласно процесуалните норми на държавата членка?“.

По преюдициалния въпрос

17 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 6 от Директива 2011/7 трябва да се тълкува в смисъл, че признава на кредитора, който иска обезщетение за разноските по поканите за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, право да получи на това основание, освен фиксираната сума от 40 EUR по параграф 1 от този член, разумно обезщетение по смисъла на параграф 3 от същия член.

18 В самото начало следва да се отбележи, че член 6 от Директива 2011/7 цели да осигури обезщетение за разноските на кредитора по събиране на вземането, когато лихвата за забава на плащане стане дължима по силата на тази директива. Освен това от акта за преюдициално запитване следва, че член 6 от Директива 2011/7 е транспониран в чешкото право с член 3 от Постановление № 351/2013 на Министерски съвет, съгласно който размерът на фиксираната сума по член 6, параграф 1 от тази директива е 1200 CZK (около 46 EUR).

19 На първо място, трябва да се отбележи, че от текста на член 6 от Директива 2011/7 не следва, че разноските по покани за изпълнение, които кредиторът е направил, за да събере вземането си, не биха могли да бъдат възстановени над фиксирания размер от 40 EUR, предвиден в член 6, параграф 1.

20 Всъщност в посочения параграф 1 е предвидено само правото на кредитора да получи като минимум фиксирана сума от 40 EUR. Освен това съгласно член 6, параграф 2 държавите членки следят за това фиксираната сума, от една страна, да е дължима автоматично, дори при липса на отправена до длъжника покана за изпълнение, и от друга, да служи за обезщетение за направените от кредитора разноски по събирането. Следователно тези разпоредби не установяват никакво разграничение между тези разноски.

21 Що се отнася до член 6, параграф 3, той предвижда, че освен фиксираната сума по параграф 1 от този член кредиторът има право да иска от длъжника разумно обезщетение за всички други разноски по събиране, надвишаващи фиксираната сума.

22 В това отношение следва да се отбележи, от една страна, че като в член 6, параграф 3 от Директива 2011/7 е употребил израза „надвишаващи тази фиксирана сума“, законодателят на Съюза е искал да подчертае, че може да се присъжда разумно обезщетение за разноски по събиране на вземането, които надвишават сумата от 40 EUR, каквито и да са те.

23 От друга страна, макар в текста на член 6, параграф 3 от Директива 2011/7 на френски език действително да е употребен изразът „оставащи“ („autres“) разноски по събиране, като подобно уточнение може да създаде впечатлението, че става въпрос за разноски по събиране от различно естество в сравнение с предвидените в параграф 1 от този член, все пак следва да се отбележи, че по-специално текстовете на тази разпоредба на гръцки, английски, италиански и нидерландски език не са в подкрепа на това тълкуване, тъй като в тях вместо думата „оставащи“ са използвани съответно думите „opoiadipote schetika ypoloipomena“, „any“, „ogni“ и „alle“.

24 Съгласно постоянната съдебна практика обаче формулировката, използвана в текста на правна разпоредба на Съюза на един от езиците, не може да служи като единствена основа за тълкуването на разпоредбата или в това отношение да ѝ се отдава предимство пред текстовете на останалите езици. Всъщност разпоредбите от правото на Съюза трябва да се тълкуват и прилагат по един и същ начин, като се вземат предвид текстовете на всички езици на Европейския съюз (решение от 6 юни 2018 г., Tarragó da Silveira, C-250/17, EU:C:2018:398, т. 20).

25 На второ място, по отношение на целта на Директива 2011/7 следва да се подчертае, че последната е насочена към борба със забавяне на плащането по търговски сделки, като съгласно съображение 12 от Директивата това забавяне представлява нарушение на договора, станало финансово привлекателно за длъжниците по-специално поради ниските лихви, начислявани за забава, или липсата на такива (решение от 16 февруари 2017 г., IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, т. 24).

26 Следователно посочената директива има за цел да осигури ефективна защита на кредитора срещу забавата при плащания (вж. в този смисъл решение от 15 декември 2016 г., Nemec, C-256/15, EU:C:2016:954, т. 50). Тази защита включва предоставянето на кредитора на възможно най-пълно обезщетение за направените от него разноски по събиране на вземането, така че да се окаже възпиращо действие върху забавата при плащанията.

27 Ето защо би било в разрез с тази цел член 6 от Директива 2011/7 да се тълкува в смисъл, че не допуска за разноските по поканите за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, да бъде присъждано обезщетение в размер над 40 EUR дори когато размерът на тези разноски надвишава такава фиксирана сума.

28 Следва още да се припомни, че Директива 2011/7 заменя Директива 2000/35/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 юни 2000 година относно борбата със забавяне на плащане по търговските сделки (ОВ L 200, 2000 г., стр. 35; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 226), член 3, параграф 1, буква д) от която предвижда, че кредиторът има право да иска разумно обезщетение за всички разноски по събиране, понесени вследствие на забава за плащане от страна на длъжника.

29 Тъй като нищо не сочи, че с приемането на Директива 2011/7 законодателят на Съюза е възнамерявал да намали защитата, предоставена на кредитора с Директива 2000/35, би било непоследователно да се приеме, че при действието на Директива 2011/7 размерът на обезщетението, което кредиторът може да получи за разноските по покани за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, е ограничен само до 40 EUR дори когато тези разноски са в по-висок размер, при положение че при действието на Директива 2000/35 той е можел да получи разумно обезщетение, при необходимост дори и над тази сума.

30 Следва да се уточни обаче, че тъй като обезщетението по член 6, параграф 3 от Директива 2011/7 трябва да бъде разумно, то не може да обхваща нито частта от разноските, която вече е покрита от фиксираната сума от 40 EUR, предвидена в параграф 1 от този член, нито разноските, които с оглед на всички обстоятелства по случая изглеждат прекалено високи.

31 Поради това както от текста на член 6 от Директива 2011/7, така и от целта на последната следва, че тази разпоредба трябва да се тълкува в смисъл, че кредиторът, който иска да му бъдат възстановени разноските по поканите за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, може да получи, освен фиксираната сума от 40 EUR, разумно обезщетение за частта от тези разноски над фиксираната сума.

32 При отчитане на съображения 19 и 20 от Директива 2011/7 не се стига до друг извод.

33 Всъщност следва да се отбележи, че преамбюлът на акт от правото на Съюза няма задължителна правна сила и не може да бъде изтъкнат нито с цел да бъдат дерогирани самите разпоредби на съответния акт, нито с цел те да бъдат тълкувани в смисъл, който явно противоречи на техния текст (решение от 19 юни 2014 г., Karen Millen Fashions, C-345/13, EU:C:2014:2013, т. 31).

34 Освен това и при всички положения нито от съображение 19, нито от съображение 20 от Директива 2011/7 следва, че фиксираната сума, предвидена в член 6, параграф 1 от тази директива, трябва да се счита за максималната сума, която може да бъде присъдена на

кредитора като обезщетение за разноските по поканите за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, или по-общо за вътрешни или административни разноски по събиране на вземането.

35 В това отношение следва да се отбележи по-специално че както посочва генералният адвокат в точка 40 от заключението си, макар текстовете на съображение 20 от Директива 2011/7 на английски и френски език да оставят впечатлението, че на възстановяване чрез плащане на фиксирана сума подлежат само вътрешните разноски по събиране (*fixed sum to cover internal recovery costs*) за разлика от възстановяването на „други“ разноски по събиране на вземането (*other recovery costs they incur*), няма такова изрично разграничение между вътрешните и „другите“ разноски по събиране в текста на това съображение на други езици, като например на италиански (*diritto al pagamento di un importo forfettario per coprire i costi interni [...] esigere anche il risarcimento delle restanti spese di recupero sostenute*) или нидерландски (*het recht op betaling van een vast bedrag ter dekking van interne invorderingskosten [...] recht hebben op terugbetaling van de overige invorderingskosten die ontstaan*).

36 Освен това обстоятелството, че в съображение 19 от Директива 2011/7 се посочва, че в тази директива трябва да се определи минимална фиксирана сума с оглед възстановяване на административни разходи и обезщетение за вътрешните разноски, понесени поради забавяне на плащането, също не изключва възможността на кредитора да бъде присъдено разумно обезщетение за тези разноски, когато минималната фиксирана сума е недостатъчна.

37 Освен това, макар в посоченото съображение действително да се уточнява, че обезщетението под формата на фиксирана сума следва да има за цел да ограничава административните и вътрешните разноски, свързани със събирането, тази част от съображението трябва все пак да бъде тълкувана с оглед на целия му текст. Следователно с това уточнение законодателят на Съюза само е подчертал, че автоматичното присъждане на обезщетение с фиксиран размер от 40 EUR е стимул за кредитора да ограничи разноските си по събиране до тази сума, без обаче да се изключва възможността кредиторът евентуално, но не автоматично да получи разумно обезщетение в по-висок размер.

38 Предвид изложеното по-горе на поставения въпрос следва да се отговори, че член 6 от Директива 2011/7 трябва да се тълкува в смисъл, че признава на кредитора, който иска обезщетение за разноските по поканите за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, право да получи на това основание, освен фиксираната сума от 40 EUR по параграф 1 от този член, разумно обезщетение по смисъла на параграф 3 от същия член за частта от тези разноски над фиксираната сума.

По съдебните разноски

39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

Член 6 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки трябва да се тълкува в смисъл, че признава на кредитора, който иска обезщетение за разноските по поканите за изпълнение, изпратени до длъжника поради забавяне на плащането, право да

получи на това основание, освен фиксираната сума от 40 EUR по параграф 1 от този член, разумно обезщетение по смисъла на параграф 3 от същия член за частта от тези разноски над фиксираната сума.

Подписи